

La destrucció del mite de Sinera

Quasi no res en el seu paisatge, abans extraordinari, recorda ja a Arenys de Mar aquella Sinera mítica que Salvador Espriu descrigué en alguns dels més bells passatges de la seva obra. Una devastació que, en els últims anys de la seva vida, espaordia el mateix poeta.

Jordi Bilbeny

Quan l'any 1983 l'Ajuntament d'Arenys de Mar va declarar Salvador Espriu fill adoptiu de la vila, el poeta va respondre a aquest reconeixement amb unes ratlles breus, que començaven dient: «De jove, quan era força més difícil que avui de viatjar, vaig ser a Grècia i, més tard, he estat diverses vegades a Itàlia. En una banda i en l'altra, he vist paisatges bellíssims, però cap d'ells semblant al contemplat des de Coll-Sa-Creu o des del Remei, per exemple —sobretot, quan hi senyorejaven l'esplendor dels pins centenaris i de les vinyes—, o des del nostre cementiri».

Aquesta, clar, és una opinió subjectiva. Sobre paisatges no hi ha res escrit. I és de tothom conegut que Espriu

va viatjar poc. Per a Fuster, «Espriu va anar un dia a Grècia. Un parell d'estius a Arenys de Mar. I un altre dia va baixar a Gandia». Tanmateix, tot i el seu sedentarisme, tot i haver vist el món pel forat del pany del seu despatx, Espriu es refermarà, una vegada i una altra, en la convicció que els paisatges d'Arenys de Mar enclaustraven la quinta essència de la bellesa i de la mediterraneïtat i que contenen la corporització del sentit més recòndit de la vida i de la mort. Des d'aquest caient d'idees, Arenys esdevindria solament un pretext per a l'elaboració de la seva poesia i de la seva prosa, i no pas una realitat tangible. Arenys, convertida en Sinera, seria, més que un fet quotidià, una mística, una ascési lluminosa del record. El que compta, en definitiva, és que hi ha una relació directa —sovint mediatitzada, sovint encoberta— entre Arenys i Sinera. Un lligam inesborrable que fa, a hores d'ara, que Arenys, si té cap rellevància per a la cultura catalana, la tingui justament per la seva identificació amb Sinera.

Espriu mitifica Sinera, la converteix en una cosa tan pròpia i tan petita, que gairebé cap dins el palmell de la mà. La limita entre els turons del Mal Temps i de la Pietat: «Assenyala el Mal Temps i el Cementiri, els límits de Sinera», escriu a «Glòria i caiguda d'Esperança Trinquis», dins *Ariadna al laberint grotesc*. A *El Doctor Rip*, ho torna a constatar: «El poble s'estenia entre dos turons, l'un gairebé pelat, amb garrofers, fonoll i atzavares. A l'altre, el cementiri, amb quatre rengles de xiprers. Davant, el mar». Tot plegat una pàtria feta a mida, extasiada en els rebrecs dels turons i les vinyes: «Quina petita pàtria / encercla el cementiri! / Aquesta mar, Sinera, / turons de pins i vinya / pols de rials». Es podria dir que no hi ha a Arenys un indret que no hagi estat descrit per la ploma d'Espriu. Els rials, el mar, les vinyes i el turons passen minuciosament pel sedàs de la seva literatura fins a fer-ne un símbol, un domini màgic i entranyable.

La bonica silueta del cementiri de Sinera ha quedat completament tapada.

Així, el Mal Temps «era un turó —escriu a *Laila*— ventejat pel xaloc i les tramuntanes, una roca calba, sense cap arbre. A sota, un espatat que la mar grata-va». No tenen pas menys importància els racons del

Tossol i d'Escaravar, als quals l'Altíssim, a la *Primera història d'Esther*, fa una elegant i culta referència: «*¿I vosaltres, donzelles de Sinera, menyspreareu la considerable oportunitat? Pèrsia no pararà, advertiu-ho, massa lluny de Kapurthala? ¿La vostra boniquesa temeria altrament competicions? Au, a bodes us convido, noies d'Escaravar i del Tossol!*». Els escalons de la placeta de l'Església, la Riera, les platges, el carrer de la Bomba, la Torre dels Encantats, el retaule barroc, els rials, quedaran també fixats per sempre dins del mite. Sobretot els rials. Aquestes petites torrenteres, que recullen l'aigua dels flancs de les vessants, són constants al llarg de l'obra d'Espriu. Constitueixen un veritable tramata fora vila. Plens de canyes, alzines i alocs, són un indret sempre ombrejat i fresc. Un passadís propici per a la reflexió, per al record: «Pels rials baixa el carro / de sol, des de carenes / de fonollars i vinyes / que jo sempre recordo». O bé, «Quan la desbocada força dels cavalls / de l'aiguat de sobte baixa pels rials, he mirat aquesta terra, / he mirat aquesta terra». O encara: «He correut tota la tarda —escriu a «Sembotitis», dins *Ariadna al laberint grotesc*— pels turons plantats de vinya,

pels pins que dominen el mar. Cada turó, cada pi, cada sarment, cada bri d'herba tenen a la meua terra una personalitat concretíssima. He resseguit tota la tarda la meua única pàtria, el paisatge de Sinera posseït pels meus ulls sense recança ni esforç, aquest perfecte paisatge que em destrossaran». Vet aquí la premonició del que després s'anirà acomplint amb un ordre polític i sistemàtic, quasi premeditat. Sense concessions.

Doncs bé, si el 1949, Espriu constata a «L'ós Nicolau», dins *Les cançons d'Ariadna* «Ha ballat l'ós Nicolau / on jo vull que se m'enterrí: / a Sinera, prop del mar», a partir de 1966, amb la construcció dels Pisos dels Pescadors, al mateix costat del cementiri, a càrrec de la Confraria de Sant Elm i del Patronato de la Vivenda, la postura d'Espriu envers Arenys canviarà diametralment. Escriu a *Ronda de mort a Sinera*: «En el vell carret d'en Quella / desitjava de pujar / pel camí del cementiri / que domina tot el mar. / El tapaven amb casotes / i el paisatge han espatllat. / Ara ja tant se me'n dona / on em vulguin enterrar».

El llibre *Aproximació històrica al mite de Sinera*, d'Agustí Espriu, Núria Noguera i M. Assumpció de Pons,

dóna, a més a més, les puntualitzacions següents: «No cal dir que el conjunt de la muntanya ha quedat destrossat i la bonica silueta del cementiri completament tapada. Els pisos, eriçats d'antenes de televisió, sobresurten per damunt dels ninxols. Reguitzells de roba estesa serveixen de decorat a les estàtues d'en Llimona. El camí del cementiri ha estat asfaltat, han estat tallats sense contemplacions diversos xiprers i els que resten ofereixen un aspecte força deplorable. Per eixamplar la carretera nacional II, de Barcelona a la Jonquera, es va escapar el puig del cementiri en enormes talls esglaonats. Els garrofers, les atzavares i les figueres de moro que hi havia escampats per tot el turó, o bé han desaparegut o es troben mig colgats d'escombraries i runes».

«Aquest va ser un xoc fortíssim per a l'Espriu —em comenta el mateix Agustí Espriu—, que es revoltarà contra l'Arenys que han fet. A partir d'aquí, dirà als mitjans de comunicació que Arenys no és Sinera, que Sinera no té res a veure amb Arenys. I se'n distanciarà d'una manera definitiva. Per a mi, aquesta indignació, aquesta revolta, contràriament a totes les seves opinions, no farà res més que delatar

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA EDUCACIÓ I CIÈNCIA

ANUNCI

La Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, a través de l'Ordre d'1 de juny de 1987, convoca ajudes per a les activitats següents:

a) Programes d'activitats sobre temes de la dona, a realitzar al llarg de l'any 1987.

b) Activitats commemoratives del 8 de març de 1987, Dia Internacional de la Dona.

El termini de presentació de sol·licituds finalitzarà el 15 d'octubre de 1987 per a les ajudes de l'apartat a) i el 10 d'agost de 1987 per a les de l'apartat b).

Poden optar a les ajudes citades les institucions, associacions o entitats sense intenció de lucre, i persones naturals que treballen en l'àrea dels drets de la Dona.

Les bases que regulen la convocatòria es van publicar en el DOGV núm. 625 de 9 de juliol de 1987. Les bases i el model d'instància es troben a disposició de les interessades en la **Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, Avda. de Campanar, 32 - 46015 València - Telf. 349 02 44- Ext. 10.43.**

TCCPICAL

LA TERRASSA DE MODA

Platja de la Malva-rosa • Tel. 371. 33 66 • VALÈNCIA

